

पठतु संस्कृतम्

प्रवेशः

पठतु संस्कृतम्

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुः साक्षात् परंब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः ॥

सरस्वति नमस्तुभ्यं वरदे कामरूपिणि ।
विद्यारम्भं करिष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा ॥

पठामि संस्कृतं नित्यं वदामि संस्कृतं सदा ।
ध्यायामि संस्कृतं सम्यक् वन्दे संस्कृतमातरम् ॥

पद-परिचयः

पद-परिचयः

पदम्

नामपदम्

सर्वनामपदम्

क्रियापदम्

वाक्यम्

अव्ययपदम्

णत्वम्

- निमित्तम्
 - रेफः, षकारः, ऋकारः
- अन्ते न् एव – राजन्, बालकान्, etc.

अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ (स्वराः)

ह य व

क ख ग घ ङ (क-वर्गः)

प फ ब भ म (प-वर्गः)

निमित्त-वर्णः +

→ न् -> ण्

लिङ्ग-वचन-परिचयः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	बालकः	बालकौ	बालकाः
स्त्रीलिङ्गः	बालिका नदी	बालिके नद्यौ	बालिकाः नद्यः
नपुंसकलिङ्गः	फलम्	फले	फलानि

सर्वनामपदम्

सर्वनामपदपरिचयः - तद् (That)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	सः He	तौ Those two	ते Those
स्त्रीलिङ्गः	सा She	ते Those two	ताः Those
नपुंसकलिङ्गः	तत् That	ते Those two	तानि Those

तद् पुंलिङ्गः

सः बालकः ।

तौ बालकौ ।

ते बालकाः ।

तद् - स्त्रीलिङ्गः

सा बालिका ।

ते बालिके ।

ताः बालिकाः ।

तद्- नपुंसकलिङ्गः

तत् फलम् ।

ते फले ।

तानि फलानि ।

सर्वनामपदपरिचयः - तद् (That)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	सः बालकः ।	तौ बालकौ	ते बालकाः
स्त्रीलिङ्गः	सा बालिका । सा नदी ।	ते बालिके । ते नद्यौ ।	ताः बालिकाः । ताः नद्यः ।
नपुंसकलिङ्गः	तत् फलम् ।	ते फले ।	तानि फलानि ।

सर्वनामपदपरिचयः - तद् (That)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	सः बालकः ।	तौ बालकौ	ते बालकाः ।
स्त्रीलिङ्गः	सा बालिका । सा नदी ।	ते बालिके । ते नद्यौ ।	ताः बालिकाः । ताः नद्यः ।
नपुंसकलिङ्गः	तत् फलम् ।	ते फले ।	तानि फलानि ।

सर्वनामपदपरिचयः - एतद् (This)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	एषः He	एतौ These two	एते These
स्त्रीलिङ्गः	एषा She	एते These two	एताः These
नपुंसकलिङ्गः	एतत् This	एते These two	एतानि These

एतद्- पुंलिङ्गः

एषः मीनः ।

एतौ मीनौ ।

एते मीनाः ।

एतद्- स्त्रीलिङ्गः

एषा दोला ।

एते दोले ।

एताः दोलाः ।

एतद् - नपुंसकलिङ्गः

एतत् पत्रम् ।

एते पत्रे ।

एतानि पत्राणि ।

सर्वनामपदपरिचयः - एतद् (This)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	एषः बालकः ।	एतौ बालकौ ।	एते बालकाः ।
स्त्रीलिङ्गः	एषा बालिका । एषा नदी	एते बालिके । एते नद्यौ	एताः बालिकाः । एताः नद्यः।
नपुंसकलिङ्गः	एतत् फलम् ।	एते फले ।	एतानि फलानि ।

सर्वनामपदपरिचयः - एतद् (This)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	एषः बालकः ।	एतौ बालकौ ।	एते बालकाः ।
स्त्रीलिङ्गः	एषा बालिका । एषा नदी	एते बालिके । एते नद्यौ	एताः बालिकाः । एताः नद्यः ।
नपुंसकलिङ्गः	एतत् फलम् ।	एते फले ।	एतानि फलानि ।

सर्वनामपदपरिचयः - इदम् (This)

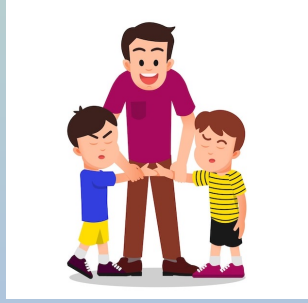
Personal/Literature

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	अयम् He	इमौ These two	इमे These
स्त्रीलिङ्गः	इयम् She	इमे These two	इमाः These
नपुंसकलिङ्गः	इदम् This	इमे These two	इमानि These

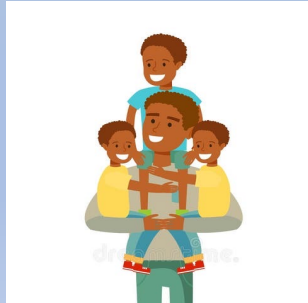
इदम् - पुंलिङ्गः

अयं पुत्रः ।

इमौ पुत्रौ ।

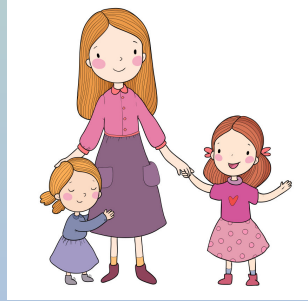

इमे पुत्राः ।

इदम् - स्त्रीलिङ्गः

इयं पुत्री ।

इमे पुत्र्यौ ।

इमाः पुत्र्यः ।

इदम् - नपुंसकलिङ्गः

इदं मित्रम् ।

इमे मित्रे ।

इमानि मित्राणि ।

सर्वनामपदपरिचयः - इदम् (This)

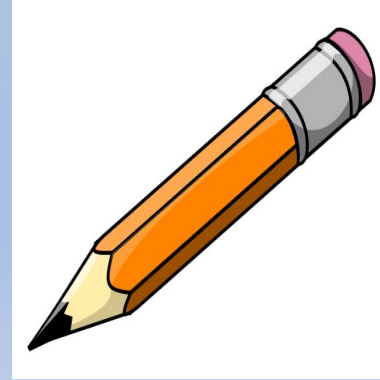

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	अयं बालकः ।	इमौ बालकौ ।	इमे बालकाः ।
स्त्रीलिङ्गः	इयं बालिका । इयं नदी	इमे बालिके । इमे नद्यौ	इमाः बालिकाः । इमाः नद्यः।
नपुंसकलिङ्गः	इदं फलम् ।	इमे फले ।	इमानि फलानि ।

सर्वनामपदपरिचयः - इदम् (This)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	अयं बालकः ।	इमौ बालकौ ।	इमे बालकाः ।
स्त्रीलिङ्गः	इयं बालिका । इयं नदी	इमे बालिके । इमे नद्यौ	इमाः बालिकाः । इमाः नद्यः ।
नपुंसकलिङ्गः	इदं फलम् ।	इमे फले ।	इमानि फलानि ।

सर्वनामपदपरिचयः - किम् (What/Who) ?

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	कः Who?	कौ Who both?	के Who all?
स्त्रीलिङ्गः	का Who?	के Who both?	काः Who all?
नपुंसकलिङ्गः	किम् Who?	के Who both?	कानि Who all?

किम्

कः रामः ?

सः रामः ।

एषा का ?

एषा सीता ।

इदं किम् ?

इदं पुष्पम् ।

सर्वनामपदपरिचयः

दकारान्तः तद् शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	सः	तौ	ते
स्त्रीलिङ्गः	सा	ते	ताः
नपुंसकलिङ्गः	तत्	ते	तानि

सर्वनामपदपरिचयः

दकारान्तः एतद् शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	एषः	एतौ	एते
स्त्रीलिङ्गः	एषा	एते	एताः
नपुंसकलिङ्गः	एतत्	एते	एतानि

सर्वनामपदपरिचयः

मकारान्तः 'इदम्' शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	अयम्	इमौ	इमे
स्त्रीलिङ्गः	इयम्	इमे	इमाः
नपुंसकलिङ्गः	इदम्	इमे	इमानि

सर्वनामपदपरिचयः

मकारान्तः 'किम्' शब्दः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पुंलिङ्गः	कः	कौ	के
स्त्रीलिङ्गः	का	के	काः
नपुंसकलिङ्गः	किम्	के	कानि

पुंलिङ्ग-शब्द-परिचयः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	बालकः One boy	बालकौ Two boys	बालकाः Many boys
He (That)	सः He	तौ Those two	ते Those
He (This)	एषः This	एतौ These two	एते These
He (This)	अयम् This	इमौ These two	इमे These
He (Who)	कः Who?	कौ Who both?	के Who all?

पुंलिङ्ग-शब्द-परिचयः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	बालकः	बालकौ	बालकाः
He (That)	सः बालकः ।	तौ बालकौ ।	ते बालकाः ।
He (This)	एषः बालकः ।	एतौ बालकौ ।	एते बालकाः ।
He (This)	अयं बालकः ।	इमौ बालकौ ।	इमे बालकाः ।
He (Who)	कः बालकः ?	कौ बालकौ ?	के बालकाः ?

स्त्रीलिङ्ग-शब्द-परिचयः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	बालिका One girl	बालिके Two girls	बालिकाः Many girls
She (That)	सा She	ते Those two	ताः Those
She (This)	एषा This	एते These two	एताः These
She (This)	इयम् This	इमे These two	इमाः These
She (Who)	का Who ?	के Who both ?	काः Who all ?

स्त्रीलिङ्ग-शब्द-परिचयः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	बालिका	बालिके	बालिकाः
She (That)	सा बालिका ।	ते बालिके ।	ताः बालिकाः ।
She (This)	एषा बालिका ।	एते बालिके ।	एताः बालिकाः ।
She (This)	इयं बालिका ।	इमे बालिके ।	इमाः बालिकाह ।
She (Who)	का बालिका ?	के बालिके ?	काः बालिकाः ?

नपुंसकलिङ्ग-शब्द-परिचयः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	फलम् One fruit	फले Two fruits	फलानि Many fruits
It (That)	तत् That	ते Those two	तानि Those
It (This)	एतत् This	एते These two	एतानि These
It (This)	इदम् This	इमे These Two	इमानि These
It (Who)	किम् Who?	के Who both?	कानि Who all?

नपुंसकलिङ्ग-शब्द-परिचयः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	फलम्	फले	फलानि
It (That)	तत् फलम् ।	ते फले ।	तानि फलानि ।
It (This)	एतत् फलम् ।	एते फले ।	एतानि फलानि ।
It (This)	इदं फलम् ।	इमे फले ।	इमानि फलानि ।
It (Who)	किं फलम् ?	के फले ?	कानि फलानि ?

सर्वनामपदपरिचयः

..... बालकः । (तद्)

सः बालकः ।

..... अध्यापकौ । (तद्)

तौ अध्यापकौ ।

..... विद्यालयाः । (तद्)

ते विद्यालयाः ।

..... अश्वः । (एतद्)

एषः अश्वः ।

..... काकौ । (एतद्)

एतौ काकौ ।

..... कृषकाः । (एतद्)

एते कृषकाः ।

सर्वनामपदपरिचयः

..... छात्रः । (इदम्)

अयं छात्रः ।

..... गजौ । (इदम्)

इमौ गजौ ।

..... पिकाः । (इदम्)

इमे पिकाः ।

..... कुक्कुटः ? (किम्)

कः कुक्कुटः ?

एतौ ? (किम्)

एतौ कौ ?

..... पुत्राः ? (किम्)

के पुत्राः ?

सर्वनामपदपरिचयः

..... छात्रा । (तद्)

सा छात्रा ।

..... कपाटिके । (तद्)

ते कपाटिके ।

..... नद्यः । (तद्)

ताः नद्यः ।

..... स्वामिनी । (एतद्)

एषा स्वामिनी ।

..... लेखन्यौ । (एतद्)

एते लेखन्यौ ।

..... पुत्र्यः । (एतद्)

एताः पुत्र्यः ।

सर्वनामपदपरिचयः

..... सुता । (इदम्)

इयं सुता ।

..... तनये । (इदम्)

इमे तनये ।

..... पौत्र्यः । (इदम्)

इमाः पौत्र्यः ।

..... कुक्कुटी ? (किम्)

का कुक्कुटी ?

एते ? (किम्)

एते के ?

..... अग्रजाः ? (किम्)

काः अग्रजाः ?

सर्वनामपदपरिचयः

..... कमलम् । (तद्)

तत् कमलम् ।

..... याने । (तद्)

ते याने ।

..... वाहनानि । (तद्)

तानि वाहनानि ।

..... विमानम् । (एतद्)

एतत् विमानम् ।

..... पुष्पे । (एतद्)

एते पुष्पे ।

..... नक्षत्राणि । (एतद्)

एतानि नक्षत्राणि ।

सर्वनामपदपरिचयः

..... पुस्तकम् । (इदम्)

इदं पुस्तकम् ।

..... कन्दुके । (इदम्)

इमे कन्दुके ।

..... छात्राणि । (इदम्)

इमानि छात्राणि ।

..... उद्यानम् ? (किम्)

किम् उद्यानम् ?

एते ? (किम्)

एते के ?

तानि ? (किम्)

तानि कानि ?